

VERGANE GLORIE.

Gevechtstank, Middelzwaar, Rups: Mk 5/2 [Centurion], m/kanon 105 mm, L7A1.

Deel 14.

P. Smits

Wat nog rest van de gevechtstanks Centurion.

Op Nederlands grondgebied bevinden zich nog een klein aantal Centurion gevechtstanks. Daarvan is het merendeel ondergebracht bij een aantal aan het ministerie van Defensie gerelateerde bedrijven. Deze uitgefaseerde gevechtstanks Centurion staan als ornament opgesteld. Echter het merendeel van de nog in Nederland aanwezige gevechtstanks Centurion zijn opgenomen in de collectie van een museum welke hun basis hebben bij de defensieorganisatie. Gelukkig worden een klein aantal gevechtstanks Centurion door de Rekvisieten Commissie Koninklijke Landmacht (RCKKL) nog in rijdbare staat gehouden

Afb. 15.
Teleurgesteld laat een tankcommandant zijn defecte gevechtstank Centurion achter in een greppel.

Instandhouding Bedrijf Landsystemen.

Bij het huidige Instandhouding Bedrijf Landsystemen, het voormalige 574 Tankwerkplaats aan de Kolonel H.L. van Royenweg 3 te Leusden staat bij de ingang van het complex een gevechtstank Centurion Mk 5/2 opgesteld. In de periode dat dit type gevechtstank nog operationeel was binnen de Koninklijke Landmacht heeft deze gevechtstank vermoedelijk rondgereden met voertuigkenteken KX-13-57. Dhr. M. Krauss maakt melding van het gegeven dat bij het Instandhouding Bedrijf Landsystemen ook nog een Rups Bergingsvoertuig,

Afb. 16:
De KX-14-96 zonder hoes over het kanonschild zoals deze staat opgesteld in het Liberty Park te Overloon.
[Bron: Liberty Park]

Centurion ARV, Mk 2 met voertuigregistratienummer KX-06-82 aanwezig is. Echter, het tegengestelde is de waarheid. Waar deze bergingstank zich thans bevindt is onduidelijk, meerdere opties behoren nog tot de mogelijkheid. Vermoedelijk, volgens de laatste berichten, is de bergingstank ondergebracht bij de Geschiedkundige Verzameling Regiment Technische troepen.

Rekwisieten Afdeling van de Koninklijke Landmacht.

Naast een aantal gevechtstanks Centurion beheert de Rekvisieten Afdeling een aantal historische gepantserde en ongepantserde wiel- en rupsvoertuigen. Een aantal gevechtstanks Centurion is door de RCKL ondergebracht bij het Nederlands Cavalerie Museum te Amersfoort.

Nederlands Legermuseum.

Bij het Nederlands Legermuseum gevestigd aan de Korte Geer 1 te Delft, zijn twee gevechtstanks Centurion aanwezig. Het betreft een gevechtstank van het type Mk 5 (KX-10-85) en een van het type Mk 5/2 (KX-12-20). Daarvan is de Mk 5/2 statisch opgesteld in het museum. De Mk 5 bevindt zich op de Generaal Majoor de Ruyter van Steveninck Kazerne te Oirschot en is toevertrouwd aan de zorg van 11 Tankbataljon. De Bergingstank Centurion Mk 2 ARV met voertuigregistratie KX-06-77, welke in bruikleen is verstrekt aan de Geschiedkundige Verzameling Technische Troepen, is eigendom van het Legermuseum. Dit is niet de bergingstank welke vermeld wordt als zijnde in bezit bij het Instandhouding Bedrijf Landsystemen.

Mogelijk wordt de zich in Oirschot bevindende Centurion Mk 5 na de opheffing van 11 Tankbataljon teruggebracht naar het depot van het legermuseum.

Nederlands Cavalerie Museum.

Het Nederlands Cavalerie Museum heeft in zijn collectie een aantal gevechtstanks Centurion opgenomen. Het Nederlandse Cavalerie Museum is gevestigd te Amersfoort aan de Barchman Wuytierslaan 198, ligt het grondgebied van de Bernhardkazerne. Het betreft daarbij Mk 5 met voertuigkenteken KX-10-30 en een Mk 5/2, met voertuigkenteken KX-15-20. Van de KX-15-20 is het kenteken niet meer te controleren daar de ingeslagen kentekens zijn weggeslepen. Daarnaast heeft het museum de KX-15-10, de KX-15-30 en de KX-14-86 opgenomen in haar collectie. De KX-14-86 was de gevechtstank welke lange tijd in rijvaardige staat werd gehouden door het onderhoudspersoneel van 101 Tankbataljon. Daarbij heeft het Nederlands Cavalerie Museum nog een Bergingstank Centurion Mk 2 ARV, kenteken KX-07-10, opgenomen in haar collectie. Op het terrein van het Nederlandse Cavalerie Museum bevindt verder nog een ingegraven gevechtspoel van een Centurion Mk 3. Niet al vernoemde gevechtstank zijn in eigen beheer van het Nederlands Cavalerie Museum. Deze organisatie houdt ook de gevechtstanks van de Rekvisieten Afdeling van de Koninklijke Landmacht in stand.

Geschiedkundige Verzameling Regiment Technische Troepen.

De Geschiedkundige Verzameling Regiment Technische Troepen heeft van het Legermuseum een rijkklare Bergingstank Centurion Mk 2 ARV met voertuigkenteken KX-

06-77 in bruikleen. Mogelijk telt het museum nog een tweede bergingstank in haar collectie. De Geschiedkundige Verzameling Technische Troepen is gevestigd te Soesterberg aan de Zeisterspoor 8.

Liberty Park.

In de materieelcollectie van het Liberty museum is een Nederlandse gevechtstank Centurion opgenomen. De in de collectie opgenomen Centurion Mk 5/2 kent het voertuigkenteken KX-50-51. Dit voertuigkenteken past niet in de kentekenserie welke door defensie is toegekend aan serie gevechtstanks Centurion welke in gebruik zijn geweest bij de Nederlandse grondstrijdkrachten. De configuratie is echter zeer Nederlands. Nader onderzoek leverde op dat de betreffende Centurion gevechtstank bij de Koninklijke Landmacht heeft rondgereden met het voertuigkenteken KX-14-96. Thans wordt het voormalige Oorlogs- en Verzetmuseum LIBERTY PARK genoemd en is gevestigd te Overloon aan het Museumpark 1.

Centurion dozertank en brugleggend rupsonderstel.

Zowel van de Centurion dozertank als het Centurion brugleggend rupsonderstel zijn, voor zover bekend, helaas geen exemplaren op Nederlands grondgebied bewaard gebleven. In geen enkel Nederlands museum is een van beide

uitvoeringen opgesteld. Het Oostenrijkse Heeresgeschichtliches Museum, Militärhistorisches Institut, Arsenal, Objekt 1, A-1030 Wien heeft als enige museum een Centurion brugleggend rupsonderstel en een dozertank Centurion in de KL configuratie in haar collectie opgenomen. Het enige wat op Nederlands grondgebied nog rest, is een schaarbrug welke door het Centurion rupsonderstel werd gedragen en gelanceerd. Deze schaarbrug bevindt zich in het Geniemuseum gelegen aan de Lunettenlaan 102 te Vught.

Algemeen.

Dhr Michel Krauss vermeld in zijn overzicht The Netherlands Historical AFV Register nog een tweetal aanwezige gevechtstanks Centurion of een afgeleide daarvan. Op het Artillerie Schietkamp Oldebroek zou een Rups Bergingsvoertuig Centurion ARV Mk 2 als schietdoel staan opgesteld. Bij dit rupsvoertuig zou de krachtbron zijn gededemonteerd. Als laatste wordt melding gemaakt van een gevechtstank Centurion Mk 5/2 bij een autodealer gevestigd in het zuiden van het land. Helaas heeft de schrijver de aanwezigheid van twee hierboven vermelde rupsvoertuigen niet bevestigd kunnen krijgen. Ook pretendeert de schrijver niet dat het overzicht, wat nog rest van de gevechtstanks Centurion, compleet is.

Afb. 17:

Een roemloos einde van een trotse gevechtstank na de jarenlange trouwe dienst.

Ex-Nederlandse gevechtstanks Centurion in Oostenrijkse dienst.

De levensloop van de gevechtstank Centurion zou niet compleet zijn zonder dit laatste hoofdstukje. Nadat de uitgestroomde gevechtstanks Centurion door de KL zijn overgedragen aan de rechtmatige eigenaar, schenkt deze de gevechtstank in eigendom aan de Oostenrijkse staat. De Österreichische Bundesheer (ÖBH) bood de afgezwaaide Nederlandse Centurion gevechtstanks een tweede statisch, operationeel bestaan. Daarbij had de Oostenrijkse Legerleiding in de leer kunnen zijn geweest bij J.C.E. Haex [1911 – 2002] toenmalig kapitein bij Generale Staf van de Nederlandse Strijdkrachten anno 1950-1955 en ontwerper van de IJssellinie. De IJssellinie is opgebouwd als een statische verdedigingslinie tegen een mogelijke Russische vijandelijke aanval tijdens de koude oorlog. De verdedigingslinie omvatte een groot aantal vaste en voorbereide opstellingen en was gebaseerd op het idee door beveiligde inundatie het Nederland grondgebied te beschermen. Daarbij zijn gevechtskoepel van de M4 Sherman en RAM gevechtstank toegepast bij betonnen tankkazematten. Vooraf waren bij de gebruikte en versleten gevechtstanks de motor en andere componenten benodigd voor de voortbeweging gededemonteerd.

Van de door de Amerikaanse regering ontvangen ex-Nederlandse gevechtstank Centurion Mk 5/2 zijn door de Oostenrijkse Strijdkrachten vrijwel identiek in beton ingebed als de gevechtstanks M4 in de IJssellinie. Echter met dit verschil dat gevechtskoepel van het rupsonderstel waren gelicht en vervolgens op de betonnen sokkel geplaatst. Ik kan mij voorstellen dat van de torenkrans met een deel van het bovenpantser van het onderstel zijn meegenomen. De overgeblevende en vrijgekomen resten van het rupsonderstel werden verschroot. Naast de ex-Nederlandse gevechtstank Centurion werden bij de bouw van de verdedigingslinie alle mogelijke beschikbare type gevechtstank ingezet. Volgens opgave van de Österreichische Bundesheer zijn 374 gevechtskoepels van de gevechtstank Centurion op deze wijze opgesteld. In de periode 1963 – 1965 bouwden de Oostenrijkse Strijdkrachten aan deze verdedigingswerken. Tot medio 1997 bleef men de verdedigingswerken onderhouden, aanpassen en uitbreiden. Pas in 2002 kwam er een einde aan het beheer door het Oostenrijkse leger en daarmee ook aan het bestaansrecht van de voormalige Nederlandse gevechtstanks. Het einddoel was uiteindelijk, na bijna vijftig jaar trouwe dienst, verschroting.

Gedicht, Alfred Lindenmann, 23. April 1988.

Lieber Cent, du musst nun gehen wir dich nur noch im Museum sehn
Die grosse kampfkraft ist vorbei für uns diene Mücken einerlei
Viele flotte Stunden hast du uns bereitet und uns in dienem Bauch begleitet

Es war so schön in deinem Innern fast so gross wie in einem Zimmer
Wann immer du bist gut gelaufen kein Mech um dich sich musste raufen
Dann kamen wir ganz flott voran und waren dann ganz vorne dran
Nun darfst du nicht mehr funken, schiessen darfst nicht mehr fahren, Strassen schliessen

Nun enlich Centi darfst du ruhn musst keinen einz'gen Takt mehr tun
Ach lieber Centi glaub uns doch wir lieben dich immer noch.
Obwohl nicht immer wolltest gehen auch konntest unvernünftig stenn
Die grosse Kraft sie ist erloschen trotzdem wir zahlen einen Groschen
Wir möchten dich weiter pflegen, lieben dass wir noch weitere Jahre kriegen
Um dich zu ziegen – wo alles rent und nur noch vom hören sagem kennt
Centi wir haben dich gern Fur uns bleibst du modern.

Bronnen.

1 Divisie "7 December", 1946-1986, Cornelis Maria Schulten H L Zwitzer J. Hoffenaar, Amsterdam, 1986.
11 Tankbataljon 25 jaar 1958-1983, B L Richters, 11 Tankbataljon, Oirschot, 1983
40 Jaar Voorwaartse Herstelsteun in Duitsland, Aooi P. Derks en H. de Jong, 41 Herstelcompagnie, Seedorf, 1998.
50 jaar Technische Dienst in beweging, J.T.W.H. van Woensel, Stichting 50 jaar Technische Dienst, Utrecht, 1994.
101 Tankbataljon 1957-1997. D.M. Brongers, Den Haag, 1997.
170 Jaar Regiment Huzaren Prins van Oranje, 1815-1985, Numan, A.J., 1985
175 jaar Regiment Huzaren van Sytzama, M C van der Hoog en C A Heshusius, Den Haag, 1990.
Centurion Universal Tank 1943 – 2003, S. Dunstan, Osprey Publishing Ltd, Oxford, 2003
De geschiedenis van de 1e Divisie 7 December, Martin Elands, Richard van Gils en Ben Schoenmaker, SMG, Den Haag, 1996.
De Leopard 1, Gepantserde vuist van de Koninklijke Landmacht, Willem Smit, Boom Amsterdam, 2008.
Documentatie welke door zorg en onder verantwoordelijkheid van MVA en DMKL is uitgegeven.
Drijvende Stuwen voor de landsverdediging / ISBN: 90-6011-991-6.
Het Regiment Huzaren Prins Alexander, 1672-1994, Arie Rens, Management Press, cop., Amsterdam, 1994
Het Regiment Huzaren van Boreel van 1813-1963, Amersfoort, 1963.
In Dienst van de Troep, Bevoorrading en Transport bij de Koninklijke Landmacht, Herman Roozenbeek, Den Haag, 2008.
Jaarboek van de Koninklijke Landmacht, 1965, Sectie Krijgsgeschiedenis en Ceremonieel HKKL, 's Gravenhage, 1966
Jaarboek van de Koninklijke Landmacht, 1966, Sectie Krijgsgeschiedenis en Ceremonieel HKKL, 's Gravenhage, 1968
Jaarboek van de Koninklijke Landmacht, 1967, Sectie Krijgsgeschiedenis en Ceremonieel HKKL, 's Gravenhage, 1969
De Koninklijke Landmacht 1945-1990, Hoffenaar, J. en B. Schoenmaker, Den Haag, 1994,
Militaire voertuigen in de collectie van het Legermuseum, P.F. van den Heuvel en F. Staarman, Den Haag, 2002.
Nederlandse pantservoertuigen, Serie Militair, C.M. Schutten en J. Theil, Van Holkema en Warendorff, Bussum, 1979.
Onze Koninklijke Landmacht, deel 1 tot en met 5. J. Albarda, Alkenreeks, Alkmaar.
Op Herhaling, De Koninklijke Landmacht en haar reservisten 1945 – 2006, Michiel de Jong & Jan Hoffenaar, Den Haag, 2006
Regiment Huzaren Prins Alexander, 13 februari 1814-1964, Amsterdam, 1994.
The Centurion Tank, Bill Munro, The Crowood Press Ltd, Calmeyer.
The Vickers Tanks From Landships tot Challenger, Christopher F, Foss and Peter McKenzie, Cambridge, 1988.
Van marketentster tot Logistiek netwerk, Prof. Dr. H Roos, Boom Amsterdam, 2002,
Van Telegraaf tot Satelliet, 125 jaar telecommunicatie in de Koninklijke Landmacht, 1874 – 1999, Martin Elands, Jan Hoffenaar,
Herman Roozenbeek en Ronald Verbeek, SDU, Den Haag, 1999.
Vier eeuwen Nederlandse Cavalerie, J.A.C. Bartels, De Bataafse Leeuw, Amsterdam, 1987.

Tijdschriften.

Centurion, L. Blijleven, Mars et Historia, November/december 1986.
De Centuriontank in Nederlandse dienst, Sander Ruys, Armamentaria 37, Jaarboek Legermuseum 2002-2003
De Centurion. De Tank die zij aan zij met de infanterie vecht, H.G Martin, De Militaire Spectator, 122 Jrg. Nr. 6, juni 1953.
De Centurion Tank bij de Koninklijke Landmacht van 1953 tot 1968, J. van Asperen, Mededelingen Vereniging Officieren Cavalerie,
Jaargang 57 (1996) nr. 2.
De Centurion. Jakko Westerbeke, De Tank. Jaargang 2009, nr 198 (juni 2009), 199 (augustus 2009) en 201 (december 2009)
De Centurion Tank, A.H.J Claessen, Mededelingen Vereniging Officieren, Cavalerie, December 1981
De Drietand, Contactblad van de derde divisie,
Gevechtstanks in Europa, Deel 4: Groot-Brittannië, Roy van der Hoeven, Herkenning, Nummer 2, maart 1998
Kastanjevijf, Contactblad voor de Vijfde divisie,